

Rješenja 1. kolokvija iz Primjena diferencijalnog i integralnog računa II

Ak. god. 2015./2016.

Grupa A

Zadatak 1 (20 bodova) Temperatura T u svakoj točki (x, y) zatvorenog područja

$$D = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 : 0 \leq x \leq 2, x - 2 \leq y \leq 2 - x\}$$

zadana je funkcijom $T(x, y) = x^2 + y^2 - 2x$. Dokažite da T ima globalne ekstreme na D , a zatim ih odredite!

Kolika je prosječna vrijednost temperature na D ?

Rješenje 1

◆ Zatvoreno područje D je kompaktan skup. Prema pretpostavci D je zatvoren, a obzirom da ga možemo smjestiti u otvoreni krug $K(P, 3)$ radijusa 3 sa središtem u točki $P = (0, 0)$, slijedi da je D omeđen pa onda i kompaktan. Funkcija temperature T je polinom dviju varijabli pa je neprekidna funkcija na cijelom $\mathbb{R}^2$, specijalno na kompaktu D . Prema Weierstrassovom teoremu, T postiže globalne ekstreme na D . Ekstreme najprije tražimo u unutrašnjosti $\text{Int}D$ područja D tako da rješavamo problem bezuvjetne optimizacije funkcije T ispitujući karakter jedino onih stacionarnih točaka od T koje pripadaju $\text{Int}D$.

Stacionarnu točku funkcije

$$T(x, y) = x^2 + y^2 - 2x$$

dobivamo iz sustava jednadžbi:

$$\partial_x T = 2x - 2 = 0$$

$$\partial_y T = 2y = 0.$$

Rješenje sustava je točka $S_1 = (1, 0)$.

Primijetimo da u proizvoljnoj točki $P \in \mathbb{R}^2$ Hesseova matrica funkcije T izgleda ovako: $HT(P) = \begin{bmatrix} 2 & 0 \\ 0 & 2 \end{bmatrix}$. Svi vodeći glavni minori matrice $HT(S)$ su strogo pozitivni pa je S_1 točka lokalnog minimuma i $T(S_1) = -1$.

Sada treba ispitati ponašanje funkcije T na rubu ∂D . Jasno je da T na rubu ∂D mora imati globalni maksimum, no, još ništa ne znamo o globalnom minimumu.

Rub područja D je po dijelovima glatka krivulja (kontura trokuta) koja se sastoji od pravaca $x = 0$, $y = 2 - x$ i $y = x - 2$, pa imamo tri problema uvjetne optimizacije. Zbog jednostavnosti funkcije T i funkcijâ uvjeta, ne moramo koristiti metodu Lagrangeovih multiplikatora (iako su svi uvjeti za primjenu te metode ispunjeni). Dovoljno je vrstiti uvjet u funkciju T i time svesti problem uvjetne optimizacije na problem bezuvjetne optimizacije funkcije T sa varijablom manje.

• Za $x = 0$ imamo $T(y) = y^2$ pa se odmah ustanovi da je $S_2 = (0, 0)$ točka uvjetnog lokalnog minimuma i $T(S_2) = 0$.

• Za $y = 2 - x$ imamo $T(x) = 2x^2 - 6x + 4$. Slijedi $S_3 = \left(\frac{3}{2}, \frac{1}{2}\right)$ točka uvjetnog lokalnog minimuma i $T(S_3) = -\frac{1}{2}$.

• Za $y = x - 2$ imamo $T(x) = 2x^2 - 6x + 4$. Slijedi $S_4 = \left(\frac{3}{2}, -\frac{1}{2}\right)$ točka uvjetnog lokalnog minimuma i

$$T(S_4) = -\frac{1}{2}.$$

Sada je jasno da T mora imati globalni maksimum u barem jednom špicu od D , tj. u barem jednom od vrhova $(0, -2)$, $(0, 2)$ i $(2, 0)$. Imamo $T(0, -2) = T(0, 2) = 4$ i $T(2, 0) = 0$.

Zaključujemo da je točka $(1, 0)$ točka globalnog minimuma, a točke $(0, -2)$ i $(0, 2)$ točke globalnog maksimuma funkcije T na D .

Napomena: T je konveksna funkcija na D pa je svaki lokalni minimum na D ujedno i globalni minimum. Stoga smo odmah mogli zaključiti da je $(1, 0)$ točka globalnog minimuma.

(M. Avriel, *Nonlinear Programming: Analysis and Methods 2ed.*, Dover Publications, Inc. Mineola, New York, 2003).

Još: T je jako konveksna funkcija klase $C^\infty(D)$ pa na D ima jedinstvenu točku, $(1, 0)$, globalnog minimuma.

◆ Prosječnu vrijednost $\bar{T}$ temperature T na D računamo prema formuli:

$$\bar{T} = \frac{\iint_D T(x, y) \, dx \, dy}{\iint_D dx \, dy}.$$

Dobivamo

$$\bar{T} = \frac{\int_0^2 dx \int_{x-2}^{2-x} (x^2 + y^2 - 2x) \, dy}{\int_0^2 dx \int_{x-2}^{2-x} dy} = 0.$$

Zadatak 2 (15 bodova) U ravnini $x - y + z = 1$ odredite sve točke koje su najbliže ishodištu, a leže na valjku $x^2 + y^2 = 1$. Kolika je udaljenost tih točaka do ishodišta?

Pomoć: Svaka točka koja ispunjava zadane uvjete ima cjelobrojne koordinate!

Rješenje 2 Udaljenost točke $T = (x, y, z)$ do ishodišta računamo funkcijom $f(x, y, z) = \sqrt{x^2 + y^2 + z^2}$. Obzirom da je korjen monotona funkcija, funkcije f i f^2 će u istim točkama postizati ekstremne vrijednosti pa je lakše tražiti ekstreme funkcije $f^2(x, y, z) = x^2 + y^2 + z^2$.

Treba minimizirati funkciju $f^2(x, y, z) = x^2 + y^2 + z^2$ po svim točkama koje istovremeno leže u ravnini $x - y + z = 1$ i na valjku $x^2 + y^2 = 1$. Pripadna Lagrangeova funkcija izgleda ovako:

$$L(x, y, z, \lambda, \mu) = x^2 + y^2 + z^2 + \lambda(x - y + z - 1) + \mu(x^2 + y^2 - 1)$$

Stacionarne točke računamo iz sustava:

$$\partial_x L = 2x + \lambda + 2\mu x = 0$$

$$\partial_y L = 2y - \lambda + 2\mu y = 0$$

$$\partial_z L = 2z + \lambda = 0$$

$$\partial_\lambda L = x - y + z - 1 = 0$$

$$\partial_\mu L = x^2 + y^2 - 1 = 0$$

Dobivamo 4 stacionarne točke: $S_1 = (1, 0, 0)$, $S_2 = (0, -1, 0)$, $S_3 = \left(-\frac{\sqrt{2}}{2}, \frac{\sqrt{2}}{2}, 1 + \sqrt{2}\right)$ i $S_4 = \left(\frac{\sqrt{2}}{2}, -\frac{\sqrt{2}}{2}, 1 - \sqrt{2}\right)$.

Zbog upute zadatka uzimamo u obzir samo točke S_1 i S_2 .

Ispitati karakter točaka S_1 i S_2 možemo na više načina, no, to je nepotrebno. Presjek zadanog pravca i zadanog valjka je elipsa, dakle, kompaktan skup. Štoviše, radi se o glatkoj krivulji. Funkcija koju promatramo je neprekidna pa na elipsi svakako postiže globalne ekstreme. Zato je dovoljno izračunati i usporediti vrijednosti funkcije f^2 u zadanim točkama. Imamo $f^2(S_1) = f^2(S_2) = 1$ pa u S_1 i S_2 funkcija f^2 , a onda i f postiže globalni minimum, a udaljenost tih točaka do ishodišta je jedan.

Zadatak 3 (20 bodova) Izračunajte moment tromosti obzirom na ishodište ravne kvadratne ploče s vrhovima $(-1, 0)$, $(0, -1)$, $(1, 0)$ i $(0, 1)$. Gustoća mase ploče zadana je funkcijom $\rho(x, y) = \left(\frac{x-y}{x+y}\right)^2$.

Rješenje 3 Moment tromosti ploče D obzirom na ishodište računamo prema formuli:

$$I_O = \iint_D (x^2 + y^2) \rho(x, y) dx dy.$$

Funkcija gustoće nema jednostavno pravilo pridruživanja pa ćemo napraviti zamjenu varijabli

$$u = x + y, \quad v = x - y$$

iz čega dobivamo

$$x = \frac{1}{2}(u + v), \quad y = \frac{1}{2}(u - v).$$

Odgovarajuća apsolutna vrijednost Jacobijana je $|J| = \frac{1}{2}$. Ovakvom supstitucijom područje D u XOY ravnini preslikavamo u područje D' u UOV ravnini koje je također kvadrat, ali s vrhovima $(1, 1)$, $(-1, 1)$, $(-1, -1)$ i $(1, -1)$. Rješavamo integral u novim koordinatama:

$$I_O = \int_{-1}^1 du \int_{-1}^1 \left(\frac{u^2 + v^2}{4}\right) \left(\frac{v}{u}\right)^2 dv = \frac{2}{15}.$$

Zadatak 4 (7 bodova) Koristeći polarne koordinate napišite formule za računanje centra mase žice koja je savijena u obliku polukružnice $x^2 + y^2 = 4$, $x \geq 0$. Gustoća žice proporcionalna je udaljenosti od pravca $x = 2$.

Rješenje 4 Centar mase žice C računamo po formuli:

$$(\bar{x}, \bar{y}) = \left(\frac{\int_C x \rho(x, y) ds}{\int_C \rho(x, y) ds}, \frac{\int_C y \rho(x, y) ds}{\int_C \rho(x, y) ds} \right).$$

Parametarska jednadžba zadane polukružnice je $x = 2 \cos t$, $y = 2 \sin t$, $t \in \left[-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}\right]$.

Udaljenost proizvoljne točke žice (x, y) i pravca $x = 2$ jednaka je $2 - x$ pa je gustoća žice zadana formulom $\rho(x, y) = k(2 - x)$, pri čemu je $k > 0$ koeficijent proporcionalnosti. Centar mase žice zapisan u polarnim koordinatama izgleda ovako:

$$(\bar{x}, \bar{y}) = \left(\frac{\int_{-\frac{\pi}{2}}^{\frac{\pi}{2}} 2 \cos t (1 - \cos t) dt}{\int_{-\frac{\pi}{2}}^{\frac{\pi}{2}} (1 - \cos t) dt}, \frac{\int_{-\frac{\pi}{2}}^{\frac{\pi}{2}} 2 \sin t (1 - \cos t) dt}{\int_{-\frac{\pi}{2}}^{\frac{\pi}{2}} (1 - \cos t) dt} \right).$$

Napomena: Primijetimo da je funkcija gustoće žice simetrična obzirom na os OX , a kako je i žica simetrična obzirom na istu os, statički moment M_x jednak je nuli pa je $\bar{y} = 0$.

Zadatak 5 Površina jezera zauzima područje XOY ravnine tako da je dubina u točki (x, y) zadana funkcijom

$$T(x, y) = 300 - 2x^2 - 3y^2.$$

Dječak pluta na površini jezera i nalazi se u točki $P = (4, 2)$.

a) [3 boda] Hoće li dubina jezera ispod dječaka biti manja ili veća ako dječak pliva iz točke P prema točki

$Q = (2, 1)$?

b) [3 boda] U kojem smjeru iz P dječak mora plivati tako da što prije stigne do 'plićaka'?

c) [2 boda] U kojem smjeru iz P se dubina jezera neće mijenjati?

Rješenje 5

a) Zanima nas predznak derivacije funkcije T u točki P , a u smjeru vektora $\vec{u} = \frac{\vec{PQ}}{\|\vec{PQ}\|}$:

$$D_{\vec{u}}T(4, 2) = \nabla T(4, 2) \cdot \vec{u} = \frac{44}{\sqrt{5}} > 0.$$

Zaključujemo da će uz sve zadane uvjete dubina jezera ispod dječaka rasti.

b) Dječak mora plivati u smjeru $-\nabla T(4, 2) = 16\vec{i} + 12\vec{j}$ jer je to smjer najbržeg pada dubine jezera opisane funkcijom T .

c) Dubina se neće mijenjati u smjeru onog jediničnog vektora $\vec{u} = u_x\vec{i} + u_y\vec{j}$ za koji vrijedi $D_{\vec{u}}T(4, 2) = 0$.

$$D_{\vec{u}}T(4, 2) = \nabla T(4, 2) \cdot \vec{u} = 0 \iff 4u_x = -3u_y.$$

Dodatno vrijedi $u_x^2 + u_y^2 = 1$ pa dobivamo sustav s dvije jednadžbe čija rješenja daju vektore

$$\vec{u}_1 = -\frac{3}{5}\vec{i} + \frac{4}{5}\vec{j}$$

i $\vec{u}_2 = -\vec{u}_1$.

Rješenja 1. kolokvija iz Primjena diferencijalnog i integralnog računa II

Ak. god. 2015./2016.

Grupa B

Zadatak 1 (15 bodova) Električni potencijal V u svakoj točki (x, y) zatvorenog područja

$$D = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 : 0 \leq x \leq 3, 0 \leq y \leq 2\}$$

zadan je funkcijom $V(x, y) = x^2 - 2xy + 2y$. Dokažite da V ima globalne ekstreme na D , a zatim ih odredite!

Kolika je prosječna vrijednost električnog potencijala na D ?

Rješenje 1

◆ Zatvoreno područje D je kompaktan skup. Prema pretpostavci D je zatvoren, a obzirom da ga možemo smjestiti u otvoreni krug $K(P, 5)$ radijusa 5 sa središtem u točki $P = (0, 0)$, slijedi da je D omeđen pa onda i kompaktan. Funkcija električnog potencijala V je polinom dviju varijabli pa je neprekidna funkcija na cijelom $\mathbb{R}^2$, specijalno na kompaktu D . Prema Weierstrassovom teoremu, V postiže globalne ekstreme na D .

Esktreme najprije tražimo u unutrašnjosti $\text{Int}D$ područja D tako da rješavamo problem bezuvjetne optimizacije funkcije V ispitujući karakter jedino onih stacionarnih točaka od V koje pripadaju $\text{Int}D$.

Stacionarnu točku funkcije

$$V(x, y) = x^2 - 2xy + 2y$$

dobivamo iz sustava jednadžbi:

$$\partial_x V = 2x - 2y = 0$$

$$\partial_y V = 2 - 2x = 0.$$

Rješenje sustava je točka $S_1 = (1, 1)$.

Primijetimo da je u proizvoljnoj točki $P \in \mathbb{R}^2$ Hesseova matrica funkcije V indefinitna jer izgleda ovako:

$$HV(P) = \begin{bmatrix} 2 & -2 \\ -2 & 0 \end{bmatrix}. \text{ Slijedi da je } S_1 \text{ sedlasta točka pa } V \text{ nema lokalnih ekstrema}$$

(pa onda ni globalnih) u unutrašnjosti od D .

Sada treba ispitati ponašanje funkcije V na rubu ∂D .

Rub područja D je po dijelovima glatka krivulja (kontura pravokutnika) koja se sastoji od pravaca $x = 0$, $x = 3$, $y = 0$ i $y = 2$, pa imamo četiri problema uvjetne optimizacije. Zbog jednostavnosti funkcije V i funkcijâ uvjeta, ne moramo koristiti metodu Lagrangeovih multiplikatora (iako su svi uvjeti za primjenu te metode ispunjeni). Dovoljno je vrstiti uvjet u funkciju V i time svesti problem uvjetne optimizacije na problem bezuvjetne optimizacije funkcije V sa varijablom manje.

- Za $x = 0$ imamo $V(y) = 2y$ pa V nema stacionarnih točaka na pravcu $x = 0$.
- Za $x = 3$ imamo $V(y) = 9 - 4y$ pa V nema stacionarnih točaka ni na pravcu $x = 3$.
- Za $y = 0$ imamo $V(x) = x^2$. Slijedi $S_2 = (0, 0)$ je točka uvjetnog lokalnog minimuma i $V(S_2) = 0$.
- Za $y = 2$ imamo $V(x) = (x - 2)^2$. Slijedi $S_3 = (2, 2)$ je točka uvjetnog lokalnog minimuma i $V(S_3) = 0$.

Sada je jasno da V mora imati globalni maksimum u barem jednom špicu od D osim u $(0, 0)$, tj. u barem jednom od vrhova $(3, 0)$, $(0, 2)$ i $(3, 2)$. Imamo $V(3, 0) = 9$, $V(3, 2) = 1$ i $V(0, 2) = 4$.

Zaključujemo da su točke $(0, 0)$ i $(2, 2)$ točke globalnog minimuma, a točka $(3, 0)$ točka globalnog maksimuma funkcije V na D .

◆ Prosječnu vrijednost $\bar{V}$ električnog potencijala V na D računamo prema formuli:

$$\bar{V} = \frac{\iint_D V(x, y) dx dy}{\iint_D dx dy}.$$

Dobivamo

$$\bar{V} = \frac{\int_0^3 dx \int_0^2 (x^2 - 2xy + 2y) dy}{\int_0^3 dx \int_0^2 dy} = 2.$$

Zadatak 2 (15 bodova) U ravnini $y - x + 1 = 0$ odredite sve točke koje su najviše udaljene od ishodišta, a leže na valjku $y^2 + z^2 = 4$. Kolika je udaljenost tih točaka do ishodišta?

Pomoć: Svaka točka koja ispunjava zadane uvjete ima cjelobrojne koordinate!

Rješenje 2 Udaljenost točke $T = (x, y, z)$ do ishodišta računamo funkcijom $f(x, y, z) = \sqrt{x^2 + y^2 + z^2}$. Obzirom da je korjen monotona funkcija, funkcije f i f^2 će u istim točkama postizati ekstremne vrijednosti pa je lakše tražiti ekstreme funkcije $f^2(x, y, z) = x^2 + y^2 + z^2$.

Treba maksimizirati funkciju $f^2(x, y, z) = x^2 + y^2 + z^2$ po svim točkama koje istovremeno leže u ravnini $y - x + 1 = 0$ i na valjku $y^2 + z^2 = 4$. Pripadna Lagrangeova funkcija izgleda ovako:

$$L(x, y, z, \lambda, \mu) = x^2 + y^2 + z^2 + \lambda(y - x + 1) + \mu(y^2 + z^2 - 4).$$

Stacionarne točke računamo iz sustava:

$$\partial_x L = 2x - \lambda = 0$$

$$\partial_y L = 2y + \lambda + 2\mu y = 0$$

$$\partial_z L = 2z + 2\mu z = 0$$

$$\partial_\lambda L = y - x + 1 = 0$$

$$\partial_\mu L = y^2 + z^2 - 4 = 0$$

Dobivamo 4 stacionarne točke: $S_1 = (3, 2, 0)$, $S_2 = (-1, -2, 0)$, $S_3 = (0, -1, -\sqrt{3})$ i $S_4 = (0, -1, \sqrt{3})$. Zbog upute zadatka uzimamo u obzir samo točke S_1 i S_2 .

Ispitati karakter točaka S_1 i S_2 možemo na više načina, no, to je nepotrebno. Presjek zadanog pravca i zadanog valjka je elipsa, dakle, kompaktna skup. Štoviše, radi se o glatkoj krivulji. Funkcija koju promatramo je neprekidna pa na elipsi svakako postiže globalne ekstreme. Zato je dovoljno izračunati i usporediti vrijednosti funkcije f^2 u zadanim točkama. Imamo $f^2(S_1) = 13$ i $f^2(S_2) = 5$. U S_1 funkcija f^2 , a onda i f postiže globalni maksimum. Udaljenost točke S_1 do ishodišta iznosi $\sqrt{13}$.

Zadatak 3 (20 bodova) Izračunajte količinu naboja ravne ploče u obliku trapeza s vrhovima $(1, 0)$, $(2, 0)$, $(0, 1)$ i $(0, 2)$. Gustoća naboja na ploči zadana je funkcijom $\rho(x, y) = \cos\left(\frac{y-x}{y+x}\right) + 2$.

Rješenje 3 Količinu naboja zadane ploče D računamo prema formuli:

$$Q = \iint_D \rho(x, y) dx dy.$$

Funkcija gustoće nema jednostavno pravilo pridruživanja pa ćemo napraviti zamjenu varijabli

$$u = y - x, \quad v = y + x$$

iz čega dobivamo

$$x = \frac{1}{2}(v - u), \quad y = \frac{1}{2}(v + u).$$

Odgovarajuća apsolutna vrijednost Jacobijana je $|J| = \frac{1}{2}$.

Ovakvom supstitucijom područje D u XOY ravnini preslikavamo u područje D' u UOV ravnini koje je također trapez, ali s vrhovima $(1, 1)$, $(2, 2)$, $(-1, 1)$ i $(-2, 2)$. Rješavamo integral u novim koordinatama:

$$Q = \int_1^2 dv \int_{-v}^v \frac{1}{2} \left(\cos\left(\frac{u}{v}\right) + 2 \right) du = 3 + \frac{3}{2} \sin 1.$$

Zadatak 4 (7 bodova) Koristeći polarne koordinate napišite formule za centar mase žice koja je savijena u obliku polukružnice $x^2 + y^2 = 1$, $y \geq 0$. Gustoća žice proporcionalna je udaljenosti od pravca $y = 1$.

Rješenje 4 Centar mase žice C računamo po formuli:

$$(\bar{x}, \bar{y}) = \left(\frac{\int_C x\rho(x, y)ds}{\int_C \rho(x, y)ds}, \frac{\int_C y\rho(x, y)ds}{\int_C \rho(x, y)ds} \right).$$

Parametarska jednadžba zadane polukružnice je $x = \cos t$, $y = \sin t$, $t \in [0, \pi]$. Udaljenost proizvoljne točke žice (x, y) i pravca $y = 1$ jednaka je $1 - y$ pa je gustoća žice zadana formulom $\rho(x, y) = k(1 - y)$, pri čemu je $k > 0$ koeficijent proporcionalnosti. Centar mase žice zapisan u polarnim koordinatama izgleda ovako:

$$(\bar{x}, \bar{y}) = \left(\frac{\int_0^\pi \cos t(1 - \sin t) dt}{\int_0^\pi (1 - \sin t) dt}, \frac{\int_0^\pi \sin t(1 - \sin t) dt}{\int_0^\pi (1 - \sin t) dt} \right).$$

Napomena: Primijetimo da je funkcija gustoće simetrična obzirom na os OY , a kako je i žica simetrična obzirom na istu os, statički moment M_y jednak je nuli pa je $\bar{x} = 0$.

Zadatak 5 Vruća metalna ploča smješena je u XOY ravnini tako da je temperatura u točki (x, y) ploče zadana funkcijom

$$T(x, y) = xy + \sqrt{x^2 + y^2}.$$

- [3 boda] Odredite brzinu promjene temperature T u točki $P = (3, 4)$ u smjeru vektora $\vec{v} = \vec{i} + \vec{j}$.
- [3 boda] U kojem smjeru temperatura najbrže raste u P i koliko iznosi maksimalna brzina rasta?
- [2 boda] U kojem smjeru nema promjene temperature u točki P ?

Rješenje 5

a) Zanima nas derivacija funkcije T u točki P , a u smjeru vektora $\vec{u} = \frac{\vec{v}}{\|\vec{v}\|} = \frac{\sqrt{2}}{2}\vec{i} + \frac{\sqrt{2}}{2}\vec{j}$:

$$D_{\vec{u}}T(3, 4) = \nabla T(3, 4) \cdot \vec{u} = \left(\frac{23}{5}\vec{i} + \frac{19}{5}\vec{j} \right) \cdot \left(\frac{\sqrt{2}}{2}\vec{i} + \frac{\sqrt{2}}{2}\vec{j} \right) = \frac{21\sqrt{2}}{5}.$$

b) Temperatura najbrže raste u smjeru $\nabla T(3, 4)$ pa je maksimalna brzina rasta jednaka $\|\nabla T(3, 4)\| = \sqrt{\frac{178}{5}}$.

c) Nema promjene temperature u točki P u smjeru onog vektora koji je okomit na $\nabla T(3, 4)$, odnosno, u smjeru jediničnog vektora $\vec{u} = u_x\vec{i} + u_y\vec{j}$ za koji vrijedi $D_{\vec{u}}T(3, 4) = 0$.

Imamo

$$D_{\vec{u}}T(3, 4) = \nabla T(3, 4) \cdot \vec{u} = 0 \iff 23u_x = -19u_y.$$

Dodatno vrijedi $u_x^2 + u_y^2 = 1$ pa dobivamo sustav s dvije jednadžbe čija rješenja daju vektore

$$\vec{u}_1 = -\frac{19}{\sqrt{890}}\vec{i} + \frac{23}{\sqrt{890}}\vec{j}$$

i $\vec{u}_2 = -\vec{u}_1$.